

Stupendous Supplication

פרשת וארא תשע"ח

1a EXODUS PARASHAS VA'EIRA 9 / 26-35

Egypt, everything that was in the field from man to beast; all the grass of the field the hail struck and every tree of the field it smashed. ²⁶ Only in the land of Goshen, where the Children of Israel were, there was no hail.
²⁷ Pharaoh sent and summoned Moses and Aaron and said to them, "This time I have sinned; HASHEM is the Righteous One, and I and my people are the wicked ones. ²⁸ Entreat HASHEM — there has been an overabundance of Godly thunder and hail; I shall send you out and you shall not continue to remain."
²⁹ Moses said to him, "When I leave the city I shall spread out my hands to HASHEM; the thunder will cease and the hail will no longer be, so that you shall know that the earth is HASHEM's. ³⁰ And as for you and your servants, I know that you are not yet afraid of HASHEM, God."³¹ The flax and the barley were struck, for the barley was ripe and the flax was in its stalk.

2 RAMBAN ELUCIDATED

29. **וְכִיצַאתִי אֶת הָעִיר** - **WHEN I LEAVE THE CITY I SHALL SPREAD OUT MY HANDS TO HASHEM**
 [Moses had prayed for removal of plagues previously, but this is the first time that he mentioned the need to leave the city before praying. Ramban explains:]
 According to the plain way of interpretation, it is plausible to say that Moses would generally pray in his house in the city, but this time he saw fit that his hands should be spread out toward heaven so that the thunder and rain should cease immediately, and it was not feasible to do so inside the city.²² and therefore he said, "When I leave the city." And so it states further, *Moses went out from Pharaoh, from the city* (v. 33). "הנה אנוכי יוצא מעמך" - But the time before he said, "Behold, I leave you and I shall entreat HASHEM" (above, 8:25).²³
 [Ramban cites the Sages who have a different explanation for Moses' need to pray outside the city:]
 Our Sages say, however, that [Moses] would not pray inside the city because it was full of idols, and all the more so is it clear that [God] did not speak with Him inside the city, but only outside the city (Mechilta, Pischa, §1).²⁴
 [If, as the Sages say, Moses never prayed inside the city, then why does Scripture first mention it here? Ramban explains:]
 If so, we must say that because Pharaoh requested now that the hail should depart immediately, and only after that would he spread out his hands to Hashem, and [the hail] would depart through his prayer.²⁵ This explanation is the truth.

²² [Ramban seems to mean that Moses wanted it to be clear to all that the havoc would cease immediately upon his raising his hands heavenward. This was best accomplished outside in the open rather than within the confines of the city, where the houses sheltered the people and animals from the hail.]
²³ And he made no mention of leaving the city. This would indicate that at the earlier plagues he had prayed in his house within the city. Since he did not raise his hands heavenward there was no need for him to leave the city.
²⁴ For receiving a prophecy or command from God is on a higher spiritual level than praying to Him.
²⁵ In the previous instances, however, Moses did not

1b
 29. **וְכִיצַאתִי אֶת הָעִיר** - *When I leave the city*, Moses would not pray in the city because it was filled with idols. Since Pharaoh wanted an immediate cessation of the hail, Moses had to inform him that he would not pray in the city. In the case of the earlier plagues, however, it was not necessary for him to say so, because they were not to be ended until the next day (Rashi; Ramban).

ד' וגר' (ט' כ"ט, ל"ג). ויש לדקדק מדוע כלל המכות הקודמות לא פרש את כפיו. וכן יש לדקדק לפי מה שכתבו בשמרי' (י"ב ה') ורש"י שלא ראה להתפלל בתוך העיר מפני שהיתה מלאה גילולים, וקשה אם כן מדוע נמכות הקודמות התפלל נצאמו מאת פרעה ולא יצא מן העיר.

4
 שפר וארא אמרי קצה

וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֹשֶׁה כִּיצַאתִי אֶת הָעִיר אִפְרַשׁ כַּפַּי אֶל ה' וְגו'. הנה מה שבקש לצאת מן העיר דברי חז"ל ידועים מפני שהעיר היתה מלאה גילולים, אך קשה למה דוקא במכה זו אמר כן, וגם אדרבה לעיל (ט' כ"ט) נאמר ויצא משה מעם פרעה ויעתר אל ה' משמע שתיכף ביציאתו מפרעה התפלל, אך הכוונה דהנה בעיר היו קולות גדולות מאד, ולכך התפלל שלא היה לו בלבול הדעת בעיר היה יכול להתפלל אף בעיר אבל כאן שהיו שם קולות גדולות, והיו הקולות מבלבלין אותו מן התפלה, לכך לא היה יכול להתפלל בעיר, ולכך אמר רק כיצאתי מן העיר למקום שאין הקולות נשמעים שם אפרוש את כפי וא"ש:

5
 תקנב משחת פנינים - וארא שמן

וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֹשֶׁה כִּיצַאתִי אֶת הָעִיר אִפְרַשׁ אֶת כַּפַּי אֶל ה' (ט' כ"ט).
 נצאמי את העיר - מן העיר, אבל בתוך העיר לא התפלל, לפי שהיתה מלאה גילולים (רש"י).

והקשו המפרשים, מאי טעמא אמרינן שיצא את העיר רק במכת ברד, הלוא לפי טעם זה היה צריך לצאת משם גם כשהתפלל על שאר המכות. וברמב"ן מבואר שבאמת הכי נמי שהיה יוצא תמיד ורק כאן הוצרך להגיד זאת לפרעה כיון שביקש ממנו להסירו מיד, ובאור החיים (ח ה) נראה כמסתפק בזה אי יצא גם בשאר המכות.

תבלת וארא מדרכי

תקעב

ונראה דכבר ציאר האלשיך (פ' זו) כי ענין דל"ך עד"ש בלשון צ"ח היה כדי לנטוע האמונה גם בלב ישראל על מציאות השם ושנקרא אלקי ישראל ושהוא ארון האלוהים ומושל בכל וזמנת "ברד" הודיעהו כי אין אלוה מבלעדיו ית"ש. וזוה יש לפרש מה

שכתוב (תהלים קל"ו א) "הודו לך כי טוב כי לעולם חסדו הודו לאלקי האלקים וגו' שנשפלינו וזכר לנו וגו'" והבן.

והנה צמענית (ד.) אף כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך (שה"ש ח' ו') אמר להם בתי את מנקהת דבר שלפעמים נראה ולפעמים אינו נראה וכו' הן על כפים חקומין וגו' (ישעיה מ"ט ט"ז) דבר שנראה לעולם, וברש"י ומרש"א נח"א כי הוא לורת יעקב שנמרכבה.

TAANIS

4a²

[The Congregation of Israel] made another improper request of God. She said before Him: Master of the Universe, רבונו של עולם שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך. אמר לה הקדוש ברוך הוא The Holy One, Blessed is He, answered her: My daughter, את שואלת דבר שפעמים נראה ופעמים אינו נראה - you request something which at times can be seen and at other times cannot be seen. A seal that is placed on the heart or arm cannot be seen when one is clothed. אבל אני אעשה לך דבר. However, I will make of you something which can be seen at all times, הן על יבמים חקומין. as it is said: Behold, on the palms [of My hands] I have engraved you.

27. Unlike his chest or arms, a person's hands are visible at all times (Rashi's first explanation). Alternatively, Rashi explains that כפים means the sky (see Rashi to Lamentations 3:41). God engraved a human image (representative of Jacob and Israel) on the Heavenly throne in the sky (see Ezekiel 1:5).

ונודע מה שזמנו צ"ר פ' ואלה (ס"ח י"א) שאמר יעקב "אם מתאחזין י"ב שצמים הם בני וכו'", כי מטמו שלימה. וכשהיו ישראל במצרים היו ציניהם עוזבי ע"ז וגם כשהלמינו חזרו ולא האמינו (שמו"ד כ"ג ב'), לכן כתיב "וישמע אלקים וגו'" צחינת שמיעה ולא ראה, ולפעמים "וירא אלקים את בני ישראל", ולפעמים היה רק צחינת ידיעה כמו שכתוב "ודע אלקים". אבל על ידי מכת ברד נעשו מאמינים, וגם על ידי שראו שהאש והמים עשו שלום ציניהם כמו שכתוב (פסוק

ובפירוש דעת זקנים מבעלי התוספות כתבו [והפנים יפות כיוון לזה מדעתן], כי לפי שהמצרים היו עובדים לצאנם ובקדם, לכן, בדרך כלל היו הצאן עומדים מחוץ לעיר וכשרצה משה להתפלל בתוך העיר היה מתפלל בשופי שהרי הגילולים עמדו חוץ לעיר, אבל במכת ברד שהרבה מהמצרים הכניסו צאנם לתוך ביתם מפתח המכה כאמור (פסוק כ) 'הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים', לכן הוצרך לצאת אל מחוץ לעיר, למקום שלא היו הגלולים שלהם.

ובסיום דבריהם כתבו: אמנם צריך לומר שגם לשאר תפלות היה יוצא מן העיר, ופזזה אנו למדין לכל השאר. וזה תמוה שמשמע כאילו חזרו בהם מההסבר הנפלא, ויש לתת הבנה על כך למה.

ובאמת שבלאו הכי מוכרחים אנו לומר שהעיר היתה מלאה מגלולים לרוב, שהרי לבד מהצאן היה להם עוד הרבה פסלים ואלילים של מתכת ועץ כמו שמצינו במכת בכורות שאמר הפסוק (להלן יב יב) 'ובכל אלוהי מצרים אעשה שפטים' ופרש"י מהמכילתא, של עץ נרקבת, ושל מתכת נמסה וניתכת לארץ.

ולענייננו אפשר, שמפני קושיא זו חזרו בהם בעה"ת עצמם מדבריהם הראשונים, וסביקא להו שבאמת היה מתפלל כל התפלות מחוץ לכרך ולא רק במכת ברד, ומכאן בנין אב לכל המקומות.

וע"ע בשם משמואל שמתרץ כל הענין באופן אחר (שנת תרע"ח), שבדאי בדרך כלל לא היה מעכב שיש גילולי עבודה זרה בעיר, שהרי מתפלל בתוך ביתו והוא ככיסוי ומחיצה המפסקת, ורק במכת ברד שהיה למעלה מהטבע ע"י עירוב אש ומים, בזה המכה הוצרך לתפילה מיוחדת שתגיע למעלה מכל היפכים, ולתפילה זו לא די להתפלל בתוך ביתו שיחצוץ בפני הטומאה אלא היה צריך להרחיק לגמרי מן העיר, והוא הדין לדיבור מהש"ת שהוא ממקום רם וגבוה הוצרך להרחיק לגמרי מן העיר, עיי"ש.

לב טהור ר' יצחק אייזיק (א"ת) 8

כלומר, תפלה רגילה יכול היה משה להתפלל בביתו, אף שהוא בתוך העיר, ולכן בכל שאר המכות לא מצינו שיצא מן העיר, אבל כאן שבקש פרעה יחדלו הקולות מיד, הוצרך משה לתפלה מיוחדת ע"י פרישת כפיים, ותפלה כזאת אין מקומה אלא מחוץ לעיר שהיא מלאה גלולים. וזה דלא כמדורש חז"ל שהביא רש"י שלא התפלל כלל תוך העיר.

ובדברי רבינו בחיי נתבאר הדברים יותר וז"ל: והוצרך משה רבינו ע"ה במכה זו להתפלל בנושאת כפים מה שאין כן בכל השאר, מטעם שהיו בני אדם מתים בה לפחד הקולות ולמכת הברד שהיתה בהסכמת הוא ובית דינו, כענין שכתוב (ט, כג) 'וה' נתן קולות וברד', ולכן הוצרך בבטולם לישא את כפיו, כדי שיחקדשו כל העשר, ושיכוין בהם לרום השמים שהודה בו פרעה עתה, שכונתו נושאת כפים אליו לבעבור ימשיך מלמעלה וישפיע למטה להפסיק הפורענות ולרתם על הארץ. וזהו שאמר משה 'אפרוש כפי אל ה'', כלומר, אפרוש כפי כנגד העשר ויתקדשו, ואכוין בהם אל ה' ומיד "הקולות יחדלון".

וביאור הענין ע"פ הא דאיתא בחגיגה (טז:) שהמסתכל בכהנים עיניו כיהות, ומבואר שם בגמ' דהיינו בזמן שביהמ"ק קיים, שהיו הכהנים עומדין על דוכנן ומברכין את ישראל בשם המפורש. ופרש"י, שהשכינה שורה על קשרי אצבעותיהם, [וכ"כ ברש"י סוטה לח. ע"ש].

ונמצא שפרישת כפים מורידה כביכול את השראת השכינה מלמעלה למטה, ועל כן לא שייך לעשות כך בעיר מלאה גלולים, לעומת זה תפילה רגילה היא העולה ממטה למעלה.

ועיין הגהות רע"א לשו"ע או"ח (ריש סי' פט) שכתב בשם באר שבע: מה שאין אנו מתפללים בפרישת כפים כמו שמצינו במקרא כמה פעמים ובזוה"ק ובפרקי דר"א, היינו כיון דעכשיו האומות עושים כן, וכמו שאמרו חז"ל (ספרי קמו

חרטת הרשעים אינה חרטה אמיתית

"כצאתי את העיר אפרש את כפי אל ד" (ט) כט

"אבל בתוך העיר לא התפלל לפי שהיתה מלאה גלולים" (רש"י)

לעיל במכת ערוב, ביקש פרעה להעתיך בעדו וענהו משה: "הנני יוצא ממך והעתרתני אל ה'". גם במכת צפרדע ביקש ממשה ואהרן שיתפללו ואלה יצאו והתפללו ולא אמרו שעליהם לצאת מהעיר, מדוע אם כן דוקא כאן נזקקו לכך?

ביאר הגאון רבי אברהם צבי קמאי זצ"ל גאב"ד מיר על פי המשנה (עבודה זרה מג.) "עובד אלילים מוטל עבודה זרה שלו ושל חבריו", לפי זה, בתחילה שפרעה וכל מצרים עבדו עבודה זרה והארץ היתה מלאה גלולים, היה להם פשוט וברור שמשה לא יוכל להתפלל בתוך העיר, לכך כשאלו משה במכת צפרדע "למתי אעתיך לך" ענהו פרעה "למחר", כי הבין שקודם כל עליו לצאת ממצרים. אבל כאן במכת ברד אמר פרעה "חטאתי הפעם, ד' הצדיק ואני ועמי הרשעים העתירו אל ד'", הרי שבהכרח זו ביטל את העבודה זרה של מצרים והכיר בצדקת ה', לפיכך סבר שהפעם יתפללו משה ואהרן במצרים דווקא.

משום כך ראה משה להדגיש לו עתה "כצאתי את העיר אפרש כפי אל ד", מדוע, - משום ש"אתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראוני מפני ה'", עדיין לא הגעתם אל האמונה וההכרה האמיתית בהש"ת, וכל ההכרה בהש"ת הינה אך ורק משום הרעה שבאה עליכם, ולכן אתם כועסים על אלילים שלא עמדו להושיע אתכם, ולאחר מכן תשובו לעבדם, נמצא שביטול העבודה זרה על ידכם אינו ביטול כלל. כמו שדקדקה שם המשנה לומר שאם הניחוה לעבודה זרה "בעת שלום" מותרת היא, שאין דעתם לחזור ולעבדה, אם כן דוקא בעת שלום נחשב הדבר לביטול העבודה זרה, אבל בעת צרה לא, לפיכך עלי להתפלל אך ורק "כצאתי את העיר", משום שעדיין מצרים מלאה גלולים לרוב.

21 טיב פרשת וארא התורה קצת

הדגיש כאן משה לפרעה "למען תדע כי לה' הארץ", שלא יעלה על דעתו להודות לו כאילו הוא עשה כאן משהו, אלא ידע בכירור שהכל רק הבורא לבד הוא שעשה ורק לו צריכים להודות, כי הוא עשה עושה ויעשה לכל המעשים בעולם, וכל העושים דבר בעולם הם רק שלושים שלו.

זה בעצם היה כל הרוע של המצריים, שכשראו שהשמש מאירה, השמים מורידים הגשמים, והבהמות נותנות חלב - חשבו שהם ח"ו האלהות, ובאו והגדירו להם ועשאום אלהים, ולא ידעו שהם רק שלוחי הבורא בעולם הזה.

לכן לא היה יכול משה להתפלל בתוך העיר במצרים, משום שהיתה מלאה גלולים, כי מכל דבר בעולם עשו לעצמם אלהות, ולא ברקו את מקורו של הדבר.

זה מה שמשה הדגיש כאן: "כצאתי את העיר", רמז לו שרק אז יתפלל ורק שם יצעק, וזה גופא יתפלל עליהם, להוציא את האלילות מלבם.

ושיראו כבר כי "לה' הארץ" וידעו כי אין אף אחד המסוגל לעשות דבר בלעדיו. והוסיף ואמר להם: דעו לכם שרק הוא יתברך יכול להפסיק את הברד, וכשאדבר ואתפלל אליו, תראו שהוא יכול להסיר, ומזה תלמדו * שכל הפעולות שרואים בעולם, הכל שליחות הוא ממנו.

ולא רק כאן אלא בכל המכות הדגיש להם זאת פשה: "למען תדע כי לה' הארץ", שכל המכות היו כדי להוציא מלבו של פרעה, שלא יחשוב כלל שיש מי שעושה מעשים בעולם חוץ מהבורא, ואפילו אם רואים שמאן דהוא עושה מופת, ואפילו צדיקים העושים מופתים בעולם, צריכים לדעת שבאמת הם רק שליחים מהבורא ואינם עושים את הדבר מעצמם. יסוד זה הדגיש משה לפרעה כל הזמן.

והגה"ק החוזה מלובלין זצוק"ל, כתב בהקדמה לספרו 'זכרון זאת', שכל אדם אם היה יודע בתוך לבבו שאינו עושה דבר בעולם, והיה מאמין בזה באמונה שלימה - היה בכוחו לחולל מופתים גדולים, ואפילו אם הוא איש פשוט ביותר.

ובאמת טעם הדבר שהבורא עושה שלא יוכל האדם לעשות מופתים ולשנות את הטבע, הוא כדי שלא להביאו לידי גאווה, שיבוא לחשוב שהוא עשה את הדבר בכוחות עצמו.

לכן הצדיקים הגדולים יכלו לעשות ניסים ולשנות אפילו את הטבע, משום שידעו והכירו בשפלות עצמם, לא התגאו כלל במה שעשו מתוך הכרה כי רק הבורא לבד הוא העושה הכל.

36 SERVICE OF THE HEART R. Wolfson

The Gemara informs us² that as the spiritual level of the Jewish people declined, the prophets instructed the people to focus on a few specific mitzvos as a springboard to proper observance of the entire Torah. Yeshayahu focused on 11 mitzvos, then Michah focused on three, until the prophet Chavakuk came along and taught that one mitzvah is the foundation of the entire Torah: *"And a tzaddik lives by his faith."*³ And the very same Chavakuk teaches us the importance of prayer: *"A tefillah of Chavakuk HaNavi for erroneous utterance."*⁴ Radak notes that in a number of ways, Chavakuk's tefillah parallels the style of David's psalms in *Sefer Tehillim* — the only place in all of *Tanach* where such parallels are found. Chavakuk teaches us to have faith, and to give expression to our faith through sincere, heartfelt tefillah.

A Declaration of Faith

Rabbeinu Yonah writes⁵ that sincere tefillah, as opposed to mere "lip service," is an expression of one's faith in Hashem. Tefillah is a testimony that He and 'only He has' the all-encompassing power to fulfill our needs. Only Hashem can grant us our requests, only He can bestow upon us a flow of blessing and success, only He can grant us life and healing. This is the essence of *emunah*. When one prays as he should, he is declaring, "I believe with perfect faith that the Creator is all-powerful and that only He can fulfill my every need."

In a famous piece, *Ramban* writes that every time a Jew performs a mitzvah, he is in essence declaring his faith in the One Who commanded that mitzvah. *Ramban* then makes a statement regarding tefillah:

And the purpose of raising one's voice in tefillah and the purpose of battei knessios (synagogues) and communal

Hashem's praise.

The Rambam seems to imply that someone who does not set forth Hashem's praise at the beginning of his prayers has not fulfilled the Torah-ordained mitzvah of *tefillah*:

It is a positive Torah mitzvah to pray every day, as it says, "You shall serve Hashem, your G-d."⁴ We are taught as an oral tradition that this service is *tefillah*, as it says, "To serve Him with all your heart."⁵ The Sages explained: "What service is with the heart? It is *tefillah*."⁶....

The obligation of this mitzvah is as follows: A person should beseech and pray every day. He should recount Hashem's praise, and afterward ask for the things he needs, with pleading and begging, and afterward he should give praise and thanks to Hashem for the goodness that He has bestowed upon him — each person according to his ability.⁷

This seems to suggest that setting forth Hashem's praise is an essential part of fulfilling the Torah mitzvah of *tefillah*. The point requires further study.

If we accept this premise, that *beginning* *tefillah* with praise is an absolute requirement of the mitzvah, we could explain it as follows. The obligation to pray that is mentioned in the Torah is described as "avodah." The word *avodah* surely

does not mean here "labor," as it does in, "They placed upon us hard labor."⁸ Rather, it means "service," as in, "You shall serve Hashem, your G-d,"⁹ and, "All those eligible to perform the subsidiary service."¹⁰ This means worship and service, performed in appreciation to Hashem and with self-nullification before Him.

It is along the lines of what the Gemara says regarding *korbanos*:

Slaughtering the animal is not *avodah*.¹¹

[Although *shechitah* is indeed one of the four requisite acts in offering a *korban*,] it means that the slaughtering of the sacrificial animal is not considered standing in service before Hashem. The purpose of *shechitah* is rather to permit the animal to be offered. This is why *shechitah* does not have the laws of *avodah*: it does not require a Kohen or *bigdei kehunah*, nor must it be performed while standing. *Avodah* means standing in service before He Whose Divinity and loftiness we recognize, and nullifying ourselves before Him.

It thus seems that our prayer could not be considered *avodah* if we don't know, or pay attention to, the fact that we are serving G-d. Even more so if we don't know and understand what Divinity is. Therefore, only if a person first sets forth Hashem's praise, i.e., he reflects on Hashem's Divinity, then is he engaging in *avodah*.

Both *korbanos* and *tefillah* are *avodah*. They resemble one

This is the simple meaning of *korbanos*. It expresses love and fear and devotion to the extent of self-negation in which a person pours out his very lifeblood to Hashem.

The *avodah* of *tefillah* is along just the same lines. Within his heart, a person recognizes his self-nullification to Hashem's Divinity, to His infinite power and ability. A person recognizes that his life and all his needs rest in Hashem's hands. Only He can fulfill them. A person's soul, and everything he has, is thus nullified before Hashem. With this awareness, a person

naturally pleads for himself and for what he lacks. He recognizes Hashem's infinite kindness and Divine power to fill his needs, and he thanks and praises and glorifies Hashem for this — in total self-negation.

This is why a person first needs to set forth Hashem's praise, and only then to pray. He needs to establish to himself beforehand the fact that he is standing in front of G-d. By reciting Hashem's praise, he also sets in his heart what G-d is: He isn't just some power like the ones that exist in our world. Rather, a person thereby attributes Divinity to Hashem, to the extent of his ability. Only in this way can his plea to Hashem be also *avodah*, the *tefillah* of which the Torah spoke.

EMUNAH IS FOR MATTERS BEYOND OUR GRASP

The first principle in *tefillah* is *emunah*. This means to believe that the world has a Creator, and to know that He is a real, existent, practical, living reality — no less than any other real thing we are familiar with. But in truth, this is still not the true meaning of *emunah*. Recognizing that the Creator exists is not a matter of faith. It is a simple and clearly evident fact, known to anyone who is not totally blind. The song that the world sings to the Creator goes unheard only by someone completely deaf.*

True, there are many who do not hear or see. But with someone whose eyes have opened, he now sees the obvious truth. Raise your eyes to the sky, look around yourself, reflect within yourself, and see Who created these.¹⁶ All this is a matter of simple seeing. It is not defined as *emunah*.

If so, what is entailed by the mitzvah of *emunah*? The true meaning of *emunah* is to believe that Hashem has limitless capability, and to believe in what the mouth cannot verbalize, nor the ear perceive, nor man's mind properly conceptualize.

Sometimes a person's heart is heavy because of some trouble that oppresses him. He is sad and despairing, or close to despair, since he thinks his troubles to be insolvable. In truth, this shows a great lack of *emunah*. If he would believe that G-d has solutions, he would realize that He has simple and practical ways to get him out of what seems a hopeless mess. Hashem is greater and higher than his small mind can grasp. Hashem's capability is unfathomable.

With a person who believes that Hashem hears his prayer, it sometimes happens when he is distressed by something that he will pour out bitter words to Hashem, like someone pouring out the bitterness of his heart to his friend. As Chazal say:

If a person has a worry in his heart...he should tell it to others.¹⁷

Such a person might say: "Oh, *Ribbono shel Olam*, I feel so bitter and hopeless! There is no solution for the terrible situation I am in." Thus he pours out his heart before his Creator, in pain and despair. This looks like a wonderful prayer, offered in *deveikus*. But in truth, it borders on *apikorsus* and unbelief. This person is standing before his Creator and declaring that there is no solution to his situation!

If he really has *emunah* in Hashem, if he recognizes Hashem's mighty capability and great kindness, then it should occur to him while speaking to Hashem that he is now speaking to the One Who holds all solutions in His hands. Surely He has a solution for him as well.

This may be compared to a man who needs a large bank loan, but can't get an appointment with the bank manager to explain to him how pressing the situation is and how important it is that he obtain financing. He knows that if they would just let him speak briefly to the manager, he surely would have consideration for him.

Then, this man happens to be riding the bus and starts up a conversation with the passenger next to him. He tells him

about his financial situation. Suddenly he notices that his fellow passenger is actually the bank manager himself. What joy bursts forth from his heart at this moment!

*So it is when a person speaks to his Creator and utters His Name. If he would just think for a moment what Hashem's Name means, tremendous joy would then shine within him: "Oh, what *siyata di'Shemaya!* What a fortunate occurrence! Who did I meet here in shul during my davening, in the Shemoneh Esrei? With Whom am I presently speaking? It is the One Who is able to help me, and Who helps anyone that just asks."

PREPARATION FOR PRAYER

Our *kavanah* and purity of heart in *tefillah* depend on our preparation beforehand. So wrote the Rambam:

How should the *kavanah* be? A person should clear all the thoughts from his heart and see himself as if he is standing before the Shechinah. Therefore, he needs to sit for a little while before *tefillah*, in order to bring his heart to *kavanah*.¹

And so wrote the Shulchan Aruch:

A person should wait for a little while before he stands up to pray. This is in order to bring his heart to have *kavanah* toward Hashem.²

שטיינן

פירש רש"י מן העיר אבל בתוך העיר לא התמלל לפי שהיתה מלאה גילולים. כאורו נראה שבתוך טומאה דעבודה זרה התפילה לא מתקבלת.

וצריך קודם להתרחק מעבודה זרה, וזהו למדנו מוסר לנו, מק"ו שאם צריך להתרחק מעבודה זרה בעיר, בודאי יש לאדם בעומדו לפני תפילה לטהר את עצמו שלא תהא בו טומאה ולכלוך דעבודה זרה, וצריך לטהר לבבו ולהתחזק באמונה כי ה' הוא האלקים ואין עוד, ואז חפלתו מתקבלת. אמנם יש ללמוד מכאן גם כן שלא כדאי להתפלל בעיר שיש בה עבודה זרה, ועיין רמב"ם בפיהמ"ש סוף פ"ק דע"ז שאנו היים בגלות ואף שראוי לא לגור בעיר שיש בה עבודה זרה אין לנו ברירה, וכן להתפלל נראה שאין לנו ברירה ומוכרחים להתפלל בעיר שיש בה ע"ז, אבל באולם סמוך ממש לבית ע"ז בחצר אחת נראה שראוי להמנע שאין המקום מסוגל לקבל תפלה.

Waiting a short time before starting to daven is not a matter of *mussar* and inspiration. Nor is it extra piety. It is a *halachah*. This we see from the Rambam's wording, which comes to explain *kavanah* in the context of something that is an absolute requirement in *tefillah*.³

We see that it is not possible for a person to break off from the matter in which he was involved, stand up, and immediately begin to pray — relying on his *kavanah* to come as he daven. Someone who does so is ignoring the words of Chazal. Even if he exerts himself to attain *kavanah*, he won't succeed. This is because Chazal have told us that the way to achieve *kavanah* is to spend a little time in reflection before beginning to daven.

How much preparation does a person need? It depends on the quality of his *tefillah*. The pious men of old needed a full hour, due to the utter purity of their prayer.⁴ With us, it is each person according to his level. But without preparation, even if we firmly prod our heart to *kavanah*, it won't last for more than half a *berachah* or a whole one. We won't be able to keep it up for the whole *tefillah*. Sooner or later the previous state will reestablish itself and draw us back to the matters we were involved in before starting to daven.

He comes close to him. And while He is close, a person should ask for his needs.⁷

We see that through preparation, we attain the closeness to Hashem necessary for *deveikus* in *tefillah*. Due to our preparation before *tefillah*, Hashem draws close to us. Accordingly, when someone prays without preparation, it is like pleading to the king when the king has already gone away.

A person can speak to the king only if he first enters the palace and stands before the king. Otherwise he is far from the king; the king does not hear him. So it is when a person prays without preparation. It is like he is standing outside and pleading. How will his plea be heard?

This explains why it is so hard to have *kavanah* in *tefillah* when preparation is lacking. If a person speaks to his friend from up close, it is easy to keep talking for a long time because no disturbances come between them. But what if he speaks to his friend from afar, while a lot of other people are standing in between and talking, and much noisy activity crosses through and cuts their line of communication? The conversation will surely be choppy and disjointed.

If someone davens without prior preparation, it is like he is standing far away from Hashem. In between stand all the worldly matters that he did not push to the side. How can he keep up his conversation and his *kavanah* for more than a very short time?

Nonetheless, it is indicative that a person should arouse himself and decide to have *kavanah*. Then Hashem will surely help him, because "someone who seeks to purify himself is assisted from Heaven."¹²

The Bach is saying that in truth, it is not within our power at all to have *kavanah* in *tefillah*. Our ability is merely to be "someone who seeks to purify himself," and then we are assisted by Hashem to have *kavanah*.

But why is this so? It is because *kavanah* is real attachment to Hashem, and attachment must come through Hashem's agreement. It does not depend on us alone. We cannot attain *kavanah* unless Hashem so desires it.

Consequently, in order to achieve *kavanah* it is not enough to focus our thoughts on the words of the davening. This won't help if the other side is not willing to participate in the conversation. It is an *avodah* on its own to elicit Hashem's will, that He should consent to make Himself available to a person and take part in the *deveikus* that is *tefillah*. However, as the Bach explained, we are promised by the *pasuk* that if we arouse ourselves and clear our hearts of other thoughts and decide to have *kavanah*, then Hashem will surely help us — because someone who seeks to purify himself is assisted from Heaven.

★ Now we better understand the crucial role of preparation in attaining *kavanah*. Preparation causes Hashem to draw close to us. This is accomplished both by pleasing Hashem beforehand with praises and extolments, and by waiting for a short while before starting to pray, to prepare our heart. Then it is easy to pray without losing attention because the two sides

R. Wolfson

If all the generations since the giving of the Torah are likened to *shevatim* (tribes), then we, the generation of *Ikvesa D'Meshicha*, are the *shevet Don* of Jewish history. We are spiritually impoverished, consumed by our troubles and by distractions which we bring upon ourselves, wittingly and unwittingly. We find it very hard to express a word of *tefillah* with proper intent, to comprehend a passage of Gemara with our minds fully focused.

And just as Don was attacked by Amalek early in our people's history, so it is in our times.

ראשית צריכים לדעת בזה, שכל זה הוא נסיון זמני לראות נאמנותו לעבודת התפילה, ובמשך זמן קצר בלי ספק שיהווו אליו כל הנעימות הנפלאה, עוד ביתר שאח וביתר עז, ובינתיים צריך הוא רק להתחזק בכונת פירוש המלות ולא להתרפות מעבודתו בשום אופן, עד שיזכה והקב"ה יאיר אורו באור מופלא רוב מעלה, הרבה יותר מקדם.

אך בכל זאת גילו לנו צדיקי הדורות זי"ע שישנן כמה דרכים ועצות טובות המסוגלות מאד להמשך חשק והתעוררות בתפילה, בכל מצב שיהיה, ולזכות לתענוג נפלא עריבה ומתוקה בתפילה, ואלו הן:

א. הכנה לתפילה, לכוון על כל דבר שעושה מעת שקם משינתו ועד התפילה, שכולן יעזרו לו ויסיעוהו שיוכל להתפלל כראוי בכונת הלב, כגון בעת שנוטל ידים ליד מטתו, שהוא בבחי' קידוש ידים ורגלים של כהן גדול לפני עבודתו (כמו שהארכנו בזה בשחה "הגבר כארי"), יכוון שמקדש ידיו לקראת עבודת הקדש של התפילה שהיא במקום קרבנות, וכן כשרוחץ פניו יכוון שמכוון עצמו בזה לקבל פני מלך מלכי המלכים בעת עבדו בתפילה (עין ח"י אדם כלל כ' אות ו'), כשמובל במקוה יכוון להתקדש ולהסדר לקראת עבודת התפילה, כשלומד קודם התפילה יכוון שיעזר יתקדש פיו ויתיישר שכלו לקראת תפילתו (כראי' בדמשק אלעזר ח"א ע: ובבית אהרן דף צד). כשמונה תפילין יכוון לשעבד בזה מוחו ולבו לעבודת ה' בעת התפילה (וכנוסח הלשם יחוד), וכן בכל דבר ודבר שעושה לפני התפילה, שהם הכנה לתפילה, כגון הכנת הסידור, הליכה למקומו הקבוע, וכדומה, יכוון בהם שיזכה על ידם להתפלל כראוי, וזה ישפיע מאד על תפילתו.

ב. לעסוק בעניני תפילה, שיקצה איזה זמן פנוי ללמוד בספרים המדברים על גודל ערך התפילה, וללמוד פירושי התפילות, אשר רובן נמצאים בין פרקי תהלים, ובכך יהיו לו ידיעות נרחבות בכונת התיבות שיעזרו אותו להתעורר בתפילתו בכל עת ובכל מצב, ויכלל בזה גם ללמוד הלכות תפילה אשר ידוע מצדיקים הדאור של כל מצוה טמון בהלכותיו, ולכן הלימוד בהלכות המצוה, מסייע לו לאדם להרגיש קדושת המצוה בעת קיומה (עין יערוגת הכושם פ' משפטים ד"ה ואלה).

ג. פעולות המעוררות את הלב, להתנהג באותה צורה כמו שמתנהג בעת שנמצא בנציב של התרוממות והתעלות והשקת התפילה, דהיינו להתפלל במתינות מלה במלה, להסתכל בתוך הסידור, להתנועע, ולהתפלל עם חיות, לעמוד במקום אחד, ולא לסייל ממקום למקום, כשיחמוד בהנהגות כאלו, אף שאינו מרגיש שום הרגש של חשקות בתפילה, מ"מ במשך התפילה יתעורר לבו להתלהב להקב"ה, ואז רואים בחוש דשני אנשים הבאים לביהמ"ד להתפלל ולשגורם אין חשק להתפלל, ואחר מהם מוניה התפילה ויושב כעצל, אך השני מתאמץ לעשות כפי יכולתו וכנ"ל, בדרך כלל התוצאה היא שהראשון נרדם באמצע התפילה והשני זוכה ונפתח לבו לתפילה נעימה ומתוקה, ואף אם לפעמים מחמת איזה סיבה רצין השי"ת הוא שלא יזכה להתעורר בתפילה זו, מ"מ יזכה לזה בתפילה אחרת בזכות השתדלות זו.

Illuminate Your Words

Hashem commanded Noah, צַהַר תַּעֲשֶׂה לַתִּיבָה, *A window shall you make for the Ark.*¹² The word תִּיבָה, *ark*, can also mean *word*. The Baal Shem Tov interprets these words to mean: *Illuminate your words of prayer*. He interprets the verse בא אִתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֶל in a similar way: *Enter the words of prayer with every fiber of your being*. Gather in all your spiritual strength, concentrate on the meaning of the words, and pray with feeling. In this way one can overcome the impurity of Amalek and be saved from the deluge of sin and heresy that fills the world in our days.

The verse וַיְבֵא עִמָּלֶךְ וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִּים¹⁴ is also numerically equal to בא אִתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֶל הַתִּיבָה, for it is through heartfelt tefillah that we can preserve our *emunah* and overcome Amalek's onslaught.

התביעה על משו רבינו

משה רבינו לא רצה להתפלל בתוך עירם של המצרים, מחמת שפחד מהשפעת העבודות הזרות שהיו שם.

במבט פשוט נראה כי מתוארת כאן גדלותו של משה, אולם שמעתי פעם מתלמיד חכם חשוב משיבת 'בית התלמוד' בארה"ב שהביא לפרש שהיתה כאן תביעה כלשהי על משה רבינו [כמובן הכל לפי מדדגתו, שאין לנו בה השגה כלל].

מהי?

הרי על הקב"ה נאמר במכת בכורות "ועברתי בארץ מצרים", ולכאורה אין יכול הקב"ה לעבור בתוך עיר מלאה גילולים? אלא שההבדל התהומי בין הקב"ה לבין טומאת מצרים מונע כל אפשרות של השפעה.

אם כן, מדוע משה רבינו הוצרך לצאת את העיר? אילו הוא היה כה מרוחק ומרומם מהם, הם לא היו יכולים להפריע לו, לא היתה להם שום שייכות אליו! אין זאת אלא שלסביבת המצרים היתה השפעה כלשהי, דק מן הדק, על משה רבינו!

42 כשההבדל תהומי - אין השפעה

למדנו מכאן יסוד חשוב בענין השפעת הסביבה.

הרי בעיה זו של השפעת הסביבה על האדם היתה קיימת בכל הדורות, וכפי שכתוב בתהלים (קו, לח): "ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם", והרמב"ם (הל' דעות פ"ו

הגדיר נקודה זו במילים ברורות: "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו נוהג כמנהג אנשי מדינתו". איננו יכולים להתעלם מכך ולומר 'מה איכפת לי מהסביבה, אני לא קשור אליה', כי האדם מטבעו נמשך אחר הסביבה.

ולפעמים אדם תוהה, איך יוכל לפעול בעצמו שהסביבה הקלוקלת לא תשפיע עליו?

התשובה על כך היא: השפעת הסביבה על אדם תיתכן רק בשעה שיש לו איזשהו קשר עם הדבר. למשל, אדם שיש לו לול תרנגולים, ויום יום, שעת על גבי שעות הוא מתעסק ונמצא בחברת התרנגולים - אף על פי כן, הוא מעולם לא הושפע מהם בכי הוא זה. מעולם לא עלה על דעתו להיכנס ללול ולקרוקר...

אדם שמתעסק עם בעלי חיים אינו מושפע מהם. כי האדם מושפע מהסביבה רק במקרה שיש לו איזה קשר, איזה מכה משותף עם הסביבה. אדם ובעל חי כה שונים במציאותם, שלא תיתכן שום השפעה.

אם יגיע אדם להכרה פנימית שההבדל בינו לבין אלו הסובבים אותו הוא הבדל תהומי ומהותי, כהבדל שבין אדם ובעל חי - יוכל לשמור על עצמו כראוי מפני השפעתם המזיקה.

לימוד התורה מגן מהשפעת הסביבה

על הקב"ה נאמר: "אני ה' לא שנית" (מלאכי ג. ו). הקב"ה אינו משתנה, אין לסביבה שום נגיעה ושום השפעה עליו.

והנה ישנם ביטויים בזהר הקדוש, המופיעים פעמים רבות בנפש החיים - "ישראל ואורייתא וקודשא בריך חד הוא", "תורה - דא קוב"ה", ויסוד דברים אלו נמצא במאמר חז"ל (שמו"ד פ"ג, א): "אמר הקב"ה לישראל: 'מכרתי לכם תורתי, כביכול נמכרתי עמה'. לעומת שאר המצוות, שהמצוה מקרבת את האדם לבוראו, לימוד התורה של האדם הוא כביכול לימוד של הקב"ה בעצמו!

44 ישנן הרבה צורות של גדלות אצל עם ישראל - צדיקים, חסידים, יראי שמים, אוהבי ה'. האם יש לנו צדיקים היום? חז"ל אומרים לנו מהו "צדיק" - "צדיקים - יצר טוב שופטן" (ברכות סג ע"ב) - כל פעולותיהם מותוות על ידי יצר הטוב. הם אינם נמשכים לכוס שתיה סתם, רק אם הם זקוקים לשתות כרגע, וגם זה, רק אם השתיה באמת מועילה למטרותיה, ואם היא מכילה תוספות מיותרות של טעם - הם נמלטים ממנה כמו מסם המוות!

כשאנו באים לקנות איזה דבר מאכל, ורואים לפנינו רשימה של רכיבים שאין לנו מושג בהם, אנו אומרים לעצמנו שזה כנראה בסדר... אבל הצדיק מתייחס למאכל שאינו כשר כמו לרעל! ועד שהוא אינו יודע במאת האחוזים שהדבר כשר ללא כל חשש ופקפוק, הוא מפחד להתקרב למאכל הזה! מילה של לשון הרע אצל הצדיק היא כמו סכין בלב!

והנה אם נשים לב נבחין בתופעה, שאף שצדיקים אין לנו כל כך הרבה בדורנו. זאת ודאי מחמת קלקול הדור, אבל תלמידי חכמים יש הרבה ב"ה. והרי לכאורה מצב הדור נוגד גם את כל ענין לימוד וגדלות התורה?

* הסיבה לכך היא משום שהדבר היחיד שהסביבה לא יכולה לפגום בו הוא התורה, כי התורה היא הקב"ה. לימוד התורה יש בו כוז קדושה, עד שאין לטומאה כל שייכות ונגיעה אליו! "דברי תורה אינן מקבלים טומאה" (ברכות כב ע"א) - הכל מקבל טומאה, חוץ מדברי תורה.

אם כן, כשאנו חיים בסביבה שהכל ספוג בטומאה, הדרך היחידה שאנו יכולים לשמור על עצמנו, היא רק על ידי לימוד התורה הקדושה! זוהי החומה היחידה שבכוחה להגן עלינו מפני השפעתה המסוכנת של הסביבה.

בעבר, בעיירות שבחו"ל, היו יהודים שהיו בורחים ועמיארצות גמורים, לא ידעו אפילו קרוא וכתוב, ומכל מקום באווירה של הקדושה ששרתה על העיירה הם יכלו לשמור תורה ומצוות גם ללא לימוד התורה. אבל באווירת הטומאה השוררת כיום, בה הכל נהרס ונפרץ - המגן היחיד שנותר לנו כיום מההשפעה הקלוקלת של הסביבה הוא רק לימוד התורה הקדושה! אנשים שלא לומדים תורה, לא מתמסרים ללימוד התורה ולא נמצאים במסגרת של תורה - כמעט ואינם יכולים להיות מוגנים מהשפעת הסביבה!

זוהי ההגנה היחידה מפני השפעות הסביבה, הבטחון היחיד לשמירת יהדותנו ויהדות ילדינו - לימוד התורה הק' מתוך מסירות והקרבה.

45 Consulting the wise - R. Pliska

[40] INTERVIEWER: What is the best way to overcome the tendency to think negative thoughts?
RABBI YERUCHEM LEVOVITZ: "The best *tikun*, orrection, for negative thoughts is toiling in Torah study. Torah study is unique in its ability to help a person overcome negative thoughts. This concept is explicit in the writings of the Rambam (*Issurai Biah* 22:21). A mind immersed in Torah study is free from negative thoughts."